

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพ 2) ศึกษาผลของจิตลักษณะด้านสุขภาพ 3) ศึกษาระดับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะด้านสุขภาพกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เก็บรวบรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 275 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) และค่าประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 74.90 เป็นเพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 25.10 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 รองลงมาคือ อายุ 36-45 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.90 และ อายุระหว่าง 56-65 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 มีสถานภาพสมรส จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 80.70 รองลงมาคือ เป็นโสด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.70 ส่วนใหญ่ มีอาชีพ ทำสวน ทำไร่ ทำนา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 54.18 รองลงมา คือ อาชีพประมง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 และอาชีพรับจ้าง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 รองลงมาคือ รายได้ ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 และรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข

จำนวน 6-10 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 40.36 รองลงมา คือ จำนวน 11-15 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 และ จำนวน 16-20 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 14.20

2. สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอ กระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทิศทางการสาธารณสุขมูลฐาน รองลงมา คือ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม และนโยบายเป้าหมายการพัฒนา

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1 ด้านสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนส่งผลทำให้พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเปลี่ยนแปลงไป รองลงมา คือ การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศถูกทำลาย ก่อเกิดมลภาวะที่ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพมากมาย สังคมเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค และภาวะเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพ

2.2 ด้านทิศทางการสาธารณสุขมูลฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เมื่อฉันมีปัญหาด้านสุขภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นที่ปรึกษาให้เสมอ รองลงมา คือ ทิศทางการสาธารณสุขมูลฐาน ได้ส่งเสริมฉันสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้ และทิศทางการสาธารณสุขมูลฐานสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

2.3 ด้านนโยบายเป้าหมายการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประกวด อสม. ดีเด่นทำให้ฉันอยากทำงานให้ดีขึ้น รองลงมา คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญในการทำงานของฉัน

3. ด้านผลของจิตลักษณะด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า

3.1 ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่ มีคะแนนความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับสูง คิดเป็น ร้อยละ 77.80 รองลงมา คือ มีคะแนนความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.30

3.2 ความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่ มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 93.40 รองลงมา คือ คิดเป็นร้อยละ 6.20 มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และ คิดเป็นร้อยละ 0.40 มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับต่ำ

3.3 ทักษะคิดที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีทักษะคิดที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การป้องกันโรคไข้เลือดออก

ที่สำคัญคือการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย รองลงมา คือ การล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารสามารถป้องกันโรคอุจจาระร่วงได้ และฉันชอบทานผลไม้แทนขนมหวาน

4. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรมด้านการออกกำลังกายรองลงมา คือ พฤติกรรมด้านการป้องกันโรค และพฤติกรรมด้านโภชนาการ

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

4.1 ด้านโภชนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ฉันกินผักสดและผลไม้ทุกวัน รองลงมา คือ ฉันเลือกกินอาหารที่มีไขมันแต่พอควรและกินปลาเนื้อสัตว์ติดมัน ไข่และผลไม้เป็นประจำ

4.2 ด้านการออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ฉันออกกำลังกายด้วยการเดินเร็วหรือวิ่งเหยาะอย่างน้อยครั้งละ 30 นาที สัปดาห์ละ 3 วัน รองลงมา คือ ฉันรู้สึกอ่อนเพลียและไม่สบายฉันจะรีบออกกำลังกายเพื่อให้หายจากอาการไม่สบาย และออกกำลังกายทุกวันเพื่อช่วยให้การขับถ่ายของฉันดีขึ้น

4.3 ด้านการป้องกันโรคโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กินอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ เป็นประจำ รองลงมา คือ ตรวจเต้านมด้วยตนเองเป็นประจำ และภาชนะใส่น้ำที่บ้านฉันมีฝาปิดมิด

5. ผลการทดสอบสมมติฐานการทดสอบความสัมพันธ์

5.1 สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองในระดับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

5.2 จิตลักษณะด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

การอภิปรายผล

1. สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทิศทางการสาธารณสุขมูลฐาน รองลงมา คือ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม และนโยบายเป้าหมายการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร ภูษยัน (2546) ได้ศึกษาเรื่อง

จิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของพยาบาล โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวบ่งชี้ทางจิตทางสังคมทั้ง 6 ตัวแปรเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองมีปัจจัยสถานการณ์ในระดับสูง

2. ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ส่วนใหญ่ มีคะแนนความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับสูง คิดเป็น ร้อยละ 77.80 รองลงมา คือ มีคะแนนความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.20 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพชัย มาพิทักษ์ (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอนครหลวง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ในระดับดี

3. ความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 93.40 รองลงมา คือ คิดเป็นร้อยละ 6.20 มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และ คิดเป็นร้อยละ 0.40 มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ภูษัยน (2546) ได้ศึกษาเรื่องจิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของพยาบาล โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูง จะมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองสูงกว่าที่มีปัจจัยดังกล่าวต่ำ พฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเอง คือ มีเจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับสูง

4. ทักษะที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีทักษะที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การป้องกันโรคไข้เลือดออกที่สำคัญคือการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย รองลงมา คือ การล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารสามารถป้องกันโรคอุจจาระร่วงได้ และฉันทชอบทานผลไม้แทนขนมหวาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ภูษัยน (2546) ได้ศึกษาเรื่องจิตลักษณะและปัจจัยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของพยาบาล โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวบ่งชี้ทางจิตทางสังคมทั้ง 6 ตัวแปรเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองมีปัจจัยสถานการณ์ในระดับสูง คือได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพจากครอบครัวสูง และได้รับการสนับสนุนด้านสุขภาพจากเพื่อนสูง มีปัจจัยจิตลักษณะเดิมในระดับสูง คือ มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมคนสูง และมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูง

5. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรมด้านการออกกำลังกายรองลงมา คือ พฤติกรรมด้านการป้องกันโรค และพฤติกรรมด้านโภชนาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของคำรพ พงศ์อาทิตย์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตาม 14 กิจกรรมหลักส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารุณ อุดคติ (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพตามบทสุขบัญญัติแห่งชาติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสตูล พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพตามบทสุขบัญญัติแห่งชาติของ อสม. อยู่ในระดับมาก

6. สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทร ดันปี (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดระนอง พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดระนอง มีการสร้างสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงนิมิตในระดับต่ำกับการสร้างสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่/วัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์เชิงนิมิตในระดับต่ำกับการสร้างสุขภาพ และจิตลักษณะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิจัย ค้นพบว่าสถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะด้านสุขภาพเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองจริง และมีการปฏิบัติตนที่ดีในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองให้อยู่ในระดับที่ดีมากขึ้น ผู้เขียนขอให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ควรติดตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่อง และหาความรู้ปรับทัศนคติความเชื่อที่ดีเพื่อปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง

2. กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ควรมีนโยบายการพัฒนาที่ชัดเจนต่อเนื่องและยั่งยืน โดยเฉพาะการนำนโยบายสร้างนำซ่อม งบประมาณสนับสนุนแก้ปัญหาในพื้นที่ และความสำคัญในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

3. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรตระหนักถึงการดูแลสุขภาพตนเอง โดยศึกษาความรู้โภชนาการ และด้านโรคติดต่อเพิ่มเติมให้ทันทันสมัย ควรมีการประเมินผลในการดูแลสุขภาพตนเอง อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง

4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรปรับปรุงตนเองให้สามารถบริหารจัดการด้าน โภชนาการ โดยเฉพาะการเลี้ยงบริโภคอาหารที่มีสารปนเปื้อนในอาหาร เพื่อให้สุขภาพตนเองดีขึ้น และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่มีผลดีระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับประชาชนทั่วไป

2. ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านระหว่างอำเภอในจังหวัดระนอง

3. ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการดูแลสุขภาพตนเองกับผลสำเร็จในการดำเนินงานสุขภาพในชุมชน